

Komentarze Przedwyborcze CenEA 2023: Materiały metodyczne

Michał Myck, Artur Król, Monika Oczkowska, Kajetan Trzcíński

Podobnie jak w latach 2011, 2015 i 2019, przed zbliżającymi się tegorocznymi wyborami parlamentarnymi Centrum Analiz Ekonomicznych – CenEA, przygotowuje serię Komentarzy Przedwyborczych skupionych na analizie konsekwencji prowadzonej przez rząd polityki podatkowo-świadczeniowej oraz deklarowanych przez główne ugrupowania obietnic wyborczych.

Niniejszy dokument szczegółowo opisuje zastosowane metody badawcze, które są wspólne dla większości Komentarzy publikowanych w tegorocznej serii. Dotyczą one przede wszystkim tego, jak przygotowane zostały dane, na których opierają się analizy, jakie założenia przyjęto przy definicji analizowanych reform oraz przedstawiają opis zastosowanego podejścia mikrosymulacyjnego.

Analizy opierają się na danych pochodzących z Badania Budżetów Gospodarstw Domowych (BBGD) przeprowadzonego w 2021 roku przez Główny Urząd Statystyczny, a wyliczenia – podobnie jak w przypadku poprzednich edycji Komentarzy Przedwyborczych CenEA, przeprowadzone zostały z wykorzystaniem mikrosymulacyjnego modelu SIMPL (Myck i in., 2011, 2015b, 2019a). Niniejsze materiały metodyczne składają się z następujących części:

1. Mikrosymulacje z wykorzystaniem modelu SIMPL
2. Dane BBGD 2021: ubruttowanie, korekty i aktualizacja
3. Modelowane systemy podatkowo-świadczeniowe – indeksacja i reformy

1. Mikrosymulacje z wykorzystaniem modelu SIMPL

Model SIMPL jest modelem mikrosymulacyjnym obejmującym najważniejsze elementy polskiego systemu podatkowo-świadczeniowego, pozwalającym na kompleksowe podejście do wyliczeń dochodów do dyspozycji gospodarstw domowych w oparciu zarówno o hipotetyczne wartości dochodów ‘syntetycznych’ – przykładowych, gospodarstw domowych, jak i o faktyczne źródła dochodów deklarowane w danych ankietowych. Model SIMPL opracowany został w latach 2004-2006 (Bargain i in., 2007), a następnie został zaktualizowany w latach 2008-2010 (Domitrz in., 2013; Myck i Najsztub, 2015). Jego obecna wersja (V7S1_22) obejmuje regulacje systemowe do roku 2023 i wykorzystuje najnowsze dostępne dane z Badań Budżetów Gospodarstw Domowych z roku 2021.

1.1 Modelowane elementy systemu podatkowo-świadczeniowego

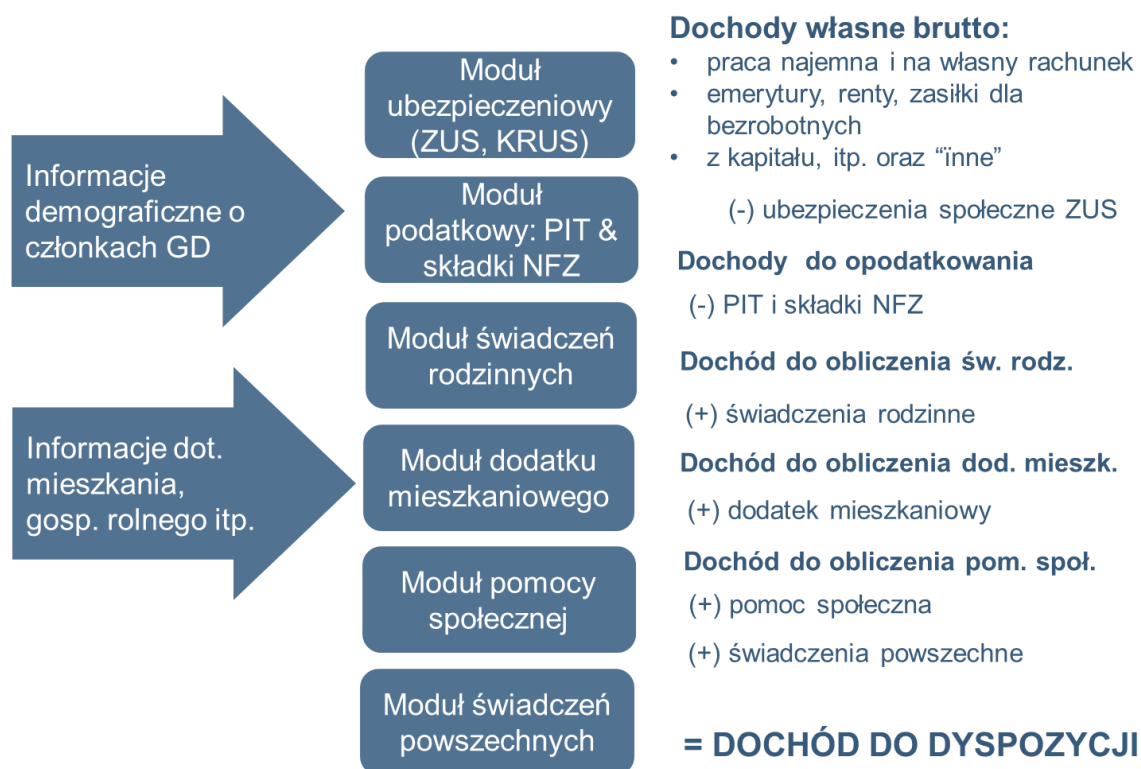
Model SIMPL obejmuje następujące grupy instrumentów fiskalnych, których funkcjonowanie ma bezpośredni wpływ na wartości dochodów gospodarstw domowych:

- składki na ubezpieczenia społeczne płacone do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz składki na ubezpieczenie zdrowotne Narodowego Funduszu Zdrowia;
- podatki dochodowe płacone przez członków gospodarstw domowych, obejmujące zarówno podatki w systemie skali podatkowej, jak i w systemie liniowym;
- podatki rolne;
- świadczenia wypłacane gospodarstwom domowym, w szczególności:
  - świadczenie wychowawcze 500+;
  - świadczenie „Dobry Start 300+”;
  - świadczenia rodzinne (zasiłek rodzinny z dodatkami, jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka, świadczenie rodzicielskie);
  - świadczenia skierowane do osób w szczególnej sytuacji życiowej, takie jak: dodatek pielęgnacyjny, zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy;
  - dodatek mieszkaniowy;
  - zasiłki z pomocy społecznej.

Wyliczane wartości poszczególnych obciążeń i transferów biorą pod uwagę szczegółową sytuację modelowanych gospodarstw domowych, a zwłaszcza: liczbę i podstawowe cechy domowników (wiek, stan cywilny, relacje rodzinne, stopień niepełnosprawności), źródła i wysokość tzw. dochodów własnych (z pracy i samozatrudnienia, z tytułu rent, emerytur oraz innych świadczeń w ramach ubezpieczenia społecznego, np. zasiłek dla bezrobotnych i zasiłek macierzyński) oraz ogólne warunki gospodarstwa domowego, takie jak wielkość mieszkania, areal gospodarstwa rolnego i warunki mieszkaniowe. Na podstawie tych danych, w połączeniu ze szczegółowo zaprogramowanymi regulacjami podatkowo-swiadczeniowymi, model SIMPL oblicza wysokość płaconych przez poszczególnych członków gospodarstwa domowego składek ubezpieczeniowych i podatków dochodowych, a następnie wysokość uzyskiwanych przez nich i przez całe gospodarstwo domowe transferów.

Schemat sekwencji obliczeń prowadzonych w modelu SIMPL – podyktowany regulacjami dotyczącymi poszczególnych elementów systemu podatkowo-swiadczeniowego, zaprezentowano na Wykresie 1.

Wykres M1 Etapy wyznaczania dochodów do dyspozycji rodzin biorących udział w Badaniu Budżetów Gospodarstw Domowych za pomocą modelu mikrosymulacyjnego SIMPL

1.2 Główne założenia przyjęte w procesie modelowania obciążeń podatkowych i świadczeń

Podstawowe elementy metodyczne podejścia mikrosymulacyjnego opisane zostały między innymi w Załącznikach do Myck i in. (2015a, 2015b). W przypadku modelu SIMPL do najistotniejszych założeń przyjętych w procesie modelowania dochodów gospodarstw domowych należą następujące:

- Badanie BBGD zbiera informacje o dochodach uzyskanych przez członków gospodarstwa domowego w badanym miesiącu. Do wyliczeń podatkowych i świadczeniowych podawane w badaniu BBGD tzw. dochody własne (z pracy, samozatrudnienia, emerytur, rent itd.) traktowane są jako regularne dochody uzyskiwane przez cały rok.
- Deklarowane w badaniu dochody traktowane są jako dochody oficjalne, czyli podlegające – zgodnie z obowiązującymi zasadami – obciążeniom w systemie ubezpieczeń społecznych i systemie podatkowym, a tym samym uwzględniane również w procesie obliczania uprawnień do korzystania ze świadczeń warunkowanych poziomem dochodu.
- Uprawnienia do uzyskania świadczeń i zasiłków obliczane są na podstawie aktualnego, raportowanego w badaniu, dochodu członków gospodarstwa domowego i raportowanej sytuacji materialnej gospodarstwa (wielkość mieszkania, wielkość gospodarstwa rolnego itp.). Przypisane gospodarstwom w ramach wyliczeń transfery traktowane są jako uzyskane przez te gospodarstwa. W przypadku zasiłków warunkowanych sytuacją materialną (np. dodatek mieszkaniowy czy pomoc społeczna), w sytuacji, gdy niemożliwe jest dokładne

zidentyfikowanie kryteriów uprawniających do świadczeń, kalibrowana jest liczba beneficjentów poszczególnych świadczeń w oparciu o dane dotyczące tych świadczeń w bazie BBGD i szczegółowe cechy statusu materialnego gospodarstw (wielkość mieszkania, warunki mieszkalne, inne zasoby materialne gospodarstwa domowego).

- d) Symulowane efekty zmian podatkowo-swiadczeniowych traktowane są jako tzw. „efekty następnego dnia” w tym sensie, że zakłada się brak dostosowania zachowań członków gospodarstw domowych względem symulowanych zmian w takich obszarach jak podejmowanie/rezygnacja z pracy, zmiana intensywności aktywności zawodowej (liczby godzin pracy), czy decyzje dotyczące przejścia na emeryturę. Takie podejście, stosowane również w analizach londyńskiego Institute for Fiscal Studies (Adam i in., 2010, 2015; Emmerson i in., 2022; Hernandez i in., 2022; Narazani i in., 2022; Waters i Wernham, 2022), choć nie pokazuje pełnego efektu reform, to obejmuje najważniejsze konsekwencje zmian (tzw. efekty pierwszego rzędu), wskazując jednocześnie ich bezpośredni dystrybucyjny wpływ wśród różnych grup społecznych.

2. Dane BBGD 2021: ubruttowienie, korekty i aktualizacja

Analizy prezentowane w Komentarzach Przedwyborczych 2023 oparte są na najnowszych dostępnych danych z Badań Budżetów Gospodarstw Domowych z roku 2021. Dane te obejmują informacje o ponad 30 tysiącach polskich gospodarstw domowych i ponad 78 tysiącach osób, które zostały zebrane w kolejnych miesiącach 2021 roku. Podobnie jak w przypadku poprzednich analiz prowadzonych z wykorzystaniem modelu SIMPL (Myck, 2016, Myck i in., 2015a, 2015b, 2019a, 2019b, 2020, 2021a, 2021b), przed przeprowadzeniem wyliczeń dane te poddane zostały koniecznym dostosowaniom, by jak najdokładniej odzwierciedlać zarówno demograficzną strukturę polskiej populacji, jak i faktyczny rozkład dochodów, które wykorzystane są do symulacji. W przypadku bieżących analiz dostosowanie danych składa się z następujących głównych etapów:

2.1 Ubruttowienie dochodów netto

Dochody własne takie jak dochody z pracy najemnej i na własny rachunek oraz z tytułu ubezpieczeń społecznych (emerytury, renty, zasiłki dla bezrobotnych i zasiłki macierzyńskie) zbierane są w badaniu BBGD w wartościach netto. By możliwe były obliczenia obciążeń podatkowych (podatku dochodowego i składek ubezpieczeniowych), wartości te w pierwszym kroku poddawane są procesowi ubruttowienia, stosując odpowiednią formę „odwrócenia” systemu podatkowo-składkowego z roku, w którym przeprowadzono badanie (Myck i in., 2015a, 2015b).

2.2 Korekta wag populacyjnych

By zapewnić prawidłową strukturę demograficzną populacji przeprowadzany jest proces przeważania tzw. wag populacyjnych. Jak pokazano między innymi w Myck i Najsztub (2015), przeliczenie struktury populacyjnej wykorzystując przypisane gospodarstwom domowym wagi populacyjne udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny w danych BBGD bardzo często skutkuje strukturą populacji odbiegającą istotnie od struktury demograficznej podawanej w danych administracyjnych. By móc prawidłowo wyliczyć ogólne wartości płaconych podatków i uzyskiwanych świadczeń, oryginalne wagi populacyjne dostosowywane są do następujących kryteriów: struktura demograficzna, liczba emigrantów, liczba osób o dochodzie powyżej progu podatkowego, preferencje podatkowe małżonków (Myck i Najsztub, 2015).

2.3 Korekta najwyższych dochodów

Choć dane BBGD obejmują bardzo szeroki zakres gospodarstw domowych i w wielu obszarach są reprezentatywne dla polskiej populacji, podobnie jak w wielu innych badaniach ankietowych gospodarstwa o najwyższych dochodach są w nich niedoreprezentowane. By skorygować ten brak reprezentatywności w obecnej edycji Komentarzy przyjęliśmy podejście zaprezentowane w badaniu Brzezińskiego i in. (2022) i zastosowaną tam metodę zamiany wartości w przypadku dochodów z pracy najemnej i pracy na własny rachunek osób z najwyższych pięciu centyli rozkładu dochodów (połączonych dochodów z tych źródeł). Korekta ta jest szczególnie istotna w przypadku modelowania zmian podatkowo-swiadczeniowych z lat 2019-2023, biorąc pod uwagę zakres zmian wprowadzonych przez reformy podatkowe w ramach tzw. Polskiego Ładu. Podejście to zostało sprawdzone, wykorzystując symulacje reform podatkowych prezentowane przez Ministerstwo Finansów na kolejnych etapach propozycji i realizacji Polskiego Ładu.

2.4 Indeksacja dochodów oraz waloryzacja wysokości emerytur i rent

W analizach modelowany jest ostateczny system podatkowo-swiadczeniowy, jakim kończy się obecna kadencja Parlamentu. By poprawnie ocenić wpływ tego systemu na poziom dochodów, konieczna jest indeksacja wysokości dochodów własnych deklarowanych w 2021 r. – w szczególności dochodów z pracy najemnej i na własny rachunek oraz tych uzyskiwanych w ramach systemu ubezpieczeń społecznych. W przypadku tych pierwszych, dochody indeksowane są do lipca 2023 r. przeciętną wartością dynamiki wynagrodzeń.

W odniesieniu do emerytur i rent, przyjęte podejście ma na celu z jednej strony indeksację tych świadczeń, a z drugiej, identyfikację przyjętych przez rząd rozwiązań w latach 2019-2023, które miały wpływ na ich wysokość. Proces ten składa się z następujących kroków:

- a) Odliczenie od dochodów deklarowanych w 2021 roku 13. i 14. emerytury (proces oparty jest o dostosowanie miesięcznego rozkładu emerytur i rent na podstawie szacowanej liniowej zależności między wysokością deklarowanych świadczeń i miesiąca ich uzyskania).
- b) Obliczenie wysokości świadczeń, jaka obowiązywałaby w styczniu 2016 r. i w styczniu 2020 r.: proces ten składa się z cofnięcia waloryzacji rent i emerytur z lat 2016-2021 oraz

cofnięcia wzrostu emerytur i rent w latach 2023, 2020, 2019, 2017 o minimalną wartość waloryzacji. Ponadto, na podstawie danych publikowanych przez ZUS i KRUS, zidentyfikowano grupę emerytów i rencistów, którym w kolejnych latach przysługiwałyby świadczenia w wysokości minimalnej, by ocenić wpływ zmian w wysokości świadczeń minimalnych przewyższających poziom indeksacji.

- c) W oparciu o tak przygotowaną bazę danych dla symulacji każdej z dwóch modelowanych kadencji tworzone są oddzielne zbiory danych oparte o różne formy zmian wysokości emerytur i rent.
- i. Pierwszy zbiór opiera się o indeksację świadczeń do roku 2023 z wykorzystaniem wyłącznie ustawowego sposobu waloryzacji rent i emerytur. W ten sposób uzyskiwana jest wysokość rent i emerytur, która obowiązywałaby w systemie „neutralnym”, czyli w sytuacji, gdyby rząd w latach 2016 - 2023 waloryzował renty i emerytury wyłącznie o ustawowy wskaźnik waloryzacji. W ten sposób tworzone są wartości rent i emerytur obowiązujące w systemie bazowym dla początku pierwszej kadencji rządów Zjednoczonej Prawicy.
  - ii. Drugi zbiór poszerza ustawową indeksację z lat 2016 - 2019 o wprowadzone dodatkowe zmiany wysokości emerytur i rent. Obejmują one: minimalny stopień waloryzacji w latach 2017, 2019 oraz zmiany w wysokości świadczeń minimalnych. Uzyskane w ten sposób wartości dla roku 2019 indeksowane są ustawowym wskaźnikiem waloryzacji do roku 2023.
  - iii. Trzeci zbiór poszerza ustawową indeksację z lat 2016 - 2019 o zmiany wysokości emerytur i rent wprowadzone w latach 2020 - 2023. Obejmują one: minimalny stopień waloryzacji w latach 2020, 2023, zmiany w wysokości świadczeń minimalnych oraz wprowadzenie na stałe 13. i 14. emerytury (wprowadzonych na stałe odpowiednio ustawami z dnia 9 stycznia 2020 r. oraz 26 maja 2023 r.).

W przypadku emerytur i rent, za neutralny sposób waloryzacji względem którego oceniany jest pakiet rozwiązań emerytalno-rentowych, przyjęto waloryzację ustawową a nie bezpośrednio inflację od stycznia 2020 r. do lipca 2023 r. Ten punkt odniesienia ma istotne znaczenie dla realnych wartości emerytur i rent w czasach szybkiej inflacji, co wiąże się z tym, że ustawowa waloryzacja opiera się na ‘wstecznym’ wyrównaniu wartości rent i emerytur względem inflacji z poprzedniego roku (podwyższonej o 20% realnego wzrostu wynagrodzeń, jeśli ten wzrost jest dodatni). Takie podejście oznacza, że realna wartość świadczeń spada w ciągu roku i dopiero od marca kolejnego roku podnoszona jest do poziomu uwzględniającego zmiany cen w roku poprzednim. Do czasu kolejnej waloryzacji konsekwencje inflacji spadają zatem na świadczeniobiorców. Różnica podejścia może mieć istotne znaczenie w przypadku wysokiej inflacji – w okresie od stycznia 2020 r. do lipca 2023 r. skumulowany stopień waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych wyniósł

32,6%, podczas gdy ceny wzrosły o 35,6%. Na wyrównanie tej rozbieżności emeryci muszą poczekać do momentu kolejnej waloryzacji w marcu 2024 r. Przyjęcie ustawowej waloryzacji jako punktu odniesienia w naszych analizach bierze się stąd, iż świadczenia emerytalno-rentowe stanowią tzw. dochód zastępczy i nie są świadczeniami, których celem jest zapewnienie określonego poziomu materialnego lub wyrównanie kosztów. Należy podkreślić jednak, że gdyby oceniać politykę rządu w odniesieniu do rent i emerytur względem bieżącego poziomu inflacji, to korzyści emerytów w perspektywie całej kadencji parlamentu w latach 2019-2023 byłyby zauważalnie niższe. Dotyczy to szczególnie osób z wyższych grup decylowych, które otrzymują wysokie emerytury.

3. Modelowane systemy podatkowo-swiadczeniowe – indeksacja i reformy

3.1 System bazowy i system zreformowany

Główna oś prowadzonych w Komentarzach Przedwyborczych analiz opiera się o porównania zreformowanego systemu podatkowo-swiadczeniowego obowiązującego na koniec każdej z dwóch analizowanych kadencji (odpowiednio w styczniu 2020 oraz w lipcu 2023 roku) z hipotetycznym systemem, który obowiązywałby w tym czasie, gdyby parametry systemu rozpoczynającego daną kadencję Parlamentu zmieniane były wyłącznie w sposób zapewniający systemowi neutralność względem zmieniającego się poziomu cen i dochodów. Ten indeksowany (bazowy) system, podobnie jak w przypadku poprzednich edycji Komentarzy Przedwyborczych (Myck i in., 2011, 2015b, 2019a), tworzony jest w oparciu o następujące zasady:

- a) Jako system referencyjny – rozpoczynający analizowaną kadencję Parlamentu – przyjmujemy system obowiązujący odpowiednio – w styczniu 2016 roku i w styczniu 2020 roku;
- b) Nominalne parametry tego systemu (takie jak wysokości progów podatkowych, progów decydujących o przyznaniu świadczeń oraz wartości świadczeń) indeksowane są odpowiednio do stycznia 2020 r. i do lipca 2023 r.
- c) W przypadku nominalnych parametrów systemu ubezpieczeniowo-podatkowego, takich jak progi i ulgi podatkowe, indeksacja opiera się o stopień waloryzacji progu w systemie ubezpieczeń społecznych (ZUS) do określenia maksymalnej wysokości dochodu, do którego naliczane są składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe (trzydziestokrotność prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej). Waloryzacja wysokości tego progu opiera się o oczekiwaną wysokość przeciętnego wynagrodzenia w roku, na który próg ten obowiązuje. Pomiędzy styczniem 2016 r. i styczniem 2020 r. wysokość tego progu wzrosła nominalnie o 28,9%, natomiast pomiędzy styczniem 2020 r. a lipcem 2023 r. – o 32,7% (ZUS, 2023). W zindeksowanym systemie bazowym o tyle rosną nominalne wartości parametrów podatkowych względem odpowiednio – systemu ze stycznia 2016 r. i systemu ze stycznia 2020 r.

d) W odniesieniu do nominalnych wartości systemu świadczeniowego (zarówno wysokości progów dochodowych decydujących o przyznaniu świadczeń, jak i wysokości świadczeń), indeksacja opiera się o dynamikę cen. Biorąc pod uwagę inflację (CPI) pomiędzy styczniem 2016 r. a styczniem 2020 r. dla utrzymania realnej wartości świadczeń ich nominalna wartość powinna była wzrosnąć o 9,1%, natomiast w okresie od stycznia 2020 r. do lipca 2023 r. o 35,6% (zgodnie z danymi opublikowanymi przez NBP 14 sierpnia 2023 r.; NBP, 2023). Wartość progów świadczeniowych i wysokość świadczeń w zindeksowanym systemie bazowym rosła zatem o 35,6% względem ich wartości w styczniu 2020 r. (i odpowiednio o 9,1% w przypadku kadencji z lat 2015-2019).

3.2 Rozwiązania traktowane jako konsekwencje decyzji podejmowanych w trakcie bieżącej kadencji Parlamentu (w latach 2019-2023)¹

Z punktu widzenia polityki podatkowo-swiadczeniowej kończąca się obecnie kadencja polskiego Parlamentu wyróżnia się na tle poprzednich szerokim wachlarzem doraźnych i tymczasowych interwencji będących reakcją najpierw na pandemię COVID-19, a następnie na rosnące ceny energii związane – przynajmniej częściowo – z inwazją Rosji na Ukrainę w lutym 2022 roku. Jako polityki, które nie weszły do polskiego systemu podatkowo-swiadczeniowego na stałe, te rozwiązania nie zostały ujęte w Przedwyborczych Komentarzach. Podobnie jak w ubiegłych latach wyborczych, do modelowanych rozwiązań włączono te, które po pierwsze, weszły w życie w trakcie bieżącej kadencji, a po drugie, stały się stałym elementem polskiego systemu. Ponadto, zastosowana metoda tworzenia neutralnie indeksowanego systemu bazowego, do którego porównywany jest system zamykający kadencję, oznacza, że jako przyjęte przez rząd Zjednoczonej Prawicy rozwiązania uznane są zarówno wprowadzone konkretne reformy, jak i decyzje o pozostawieniu wartości wielu parametrów systemu na nominalnie niezmiennym poziomie. W szczególności do rozwiązań przypisanych w analizach jako decyzje podatkowo-swiadczeniowe rządu Zjednoczonej Prawicy należą:

- reformy podatkowe wprowadzone w ramach pakietu Polski Ład (w ich ostatecznym kształcie),
- wprowadzone do polskiego systemu na stałe tzw. 13. i 14. emerytury (odpowiednio ustawami z dnia 9 stycznia 2020 r. i 26 maja 2023 r.),
- podniesienie ponad ustawową waloryzację wartości emerytury minimalnej,
- brak waloryzacji kwot świadczenia wychowawczego, świadczenia Dobry Start 300+ i świadczeń rodzinnych, brak waloryzacji progów dochodowych uprawniających do świadczeń rodzinnych,
- waloryzacja świadczeń z pomocy społecznej,

---

¹ Modelowane rozwiązania obejmujące kadencję Parlamentu z lat 2015-2019 zostały szczegółowo opisane w Myck i in. (2019a).

- zniesienie limitu dochodu rodzica/opiekunów do ulgi prorodzinnej na jedyne dziecko, jeśli jest ono niepełnosprawne (od 2023 roku),
- wprowadzenie świadczenia Rodzinny Kapitał Opiekunów na drugie i kolejne dziecko w rodzinie w wieku od 12. do 35. miesiąca (łącznie 12 tys. zł).

Takie podejście oznacza, że rządowi przypisywana jest odpowiedzialność zarówno za wprowadzone zmiany, jak i za zaniechanie zmian, jeśli w tym drugim przypadku miało ono konsekwencje materialne dla gospodarstw domowych względem zmieniających się dochodów i cen (por. opis systemu bazowego i zreformowanego).

Jednocześnie zaznaczyć należy, że szeregu wprowadzonych w omawianym okresie reform nie uwzględniono w prezentowanych analizach ze względu na ich pośredni wpływ na dochody gospodarstw domowych (np. obniżenie VAT na żywność) lub w związku z ograniczoną szczegółowością danych z badania BBGD, co uniemożliwia właściwe skalkulowanie skutków określonych reform dla wysokości dochodów gospodarstw domowych (np. ulgi podatkowej dla pracujących seniorów).

Ponadto wśród modelowanych założeń nie uwzględniono rozwiązań tymczasowych, przyjętych w ramach działań rządu związanych najpierw z pandemią COVID-19, a następnie w reakcji na wysoką inflację i konsekwencje agresji Rosji w Ukrainie. Najważniejsze z tych rozwiązań to np.:

- wsparcie finansowe gospodarstw domowych w ramach Tarczy Antykryzysowej wprowadzonej w obliczu kryzysu wywołanego pandemią COVID-19;
- Polski Bon Turystyczny dla rodzin z dziećmi;
- rozwiązania w ramach Rządowej Tarczy Antyinflacyjnej, takie jak 0% VAT na podstawowe produkty spożywcze wcześniej objęte 5% stawką VAT, obniżenie stawki VAT na paliwo, 0% VAT na nawozy, 0% VAT na gaz, obniżenie stawki VAT na prąd i ciepło;
- rozwiązania w ramach Rządowej Tarczy Energetycznej: zamrożone ceny gazu, zwrot VAT za gaz dla najuboższych, limit wzrostu cen ogrzewania, dodatki: osłonowy, na inne źródła ciepła, węglowy, elektryczny.

Najważniejsze modelowane reformy wprowadzone w kończącej się kadencji Parlamentu przedstawiono w Ramce 1. Tabela 1 prezentuje nominalne wartości wybranych elementów systemu podatkowo-swiadczeniowego przyjęte dla poszczególnych modelowanych systemów (taką samą Ramkę 1 z opisem reform i Tabelę 1 z wartościami parametrów dla kadencji Parlamentu z lat 2015-2019 można znaleźć w Myck. i in., 2019).

Ramka 1 Najważniejsze rozwiązania przyjęte w okresie kadencji Parlamentu 2019-2023

I. Reformy w systemie ubezpieczeń społecznych

- Zwiększenie maksymalnej rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z 142 950 zł do 156 810 zł od 2020 r., do 157 770 zł od 2021 r., do 177 660 zł od 2022 r. oraz do 208 050 zł od 2023 r.
- Zwiększenie podstawy wymiaru składek dla przedsiębiorców (60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego) z 2859 zł do 3136,20 zł od 2020 r., do 3155,40 zł od 2021 r., do 3553,20 zł od 2022 r. oraz do 4161 zł od 2023 r.
- Stawki procentowe składek ZUS bez zmian, oprócz stopy procentowej składki na ubezpieczenie wypadkowe niektórych grup działalności.

II. Reformy podatku PIT i składek NFZ¹

- Zamrożenie w latach 2019-2023 wysokości: kosztów uzyskania przychodu (3000 zł rocznie²), ulgi podatkowej na dzieci (na pierwsze i drugie dziecko – 1112,04 zł, na trzecie dziecko – 2000,04 zł, na czwarte i kolejne dzieci – 2700 zł rocznie), kryterium dochodowego do ulgi podatkowej na dzieci dla rodzin z jednym dzieckiem (112 000 zł dla osób pozostających w związku małżeńskim i samodzielnych rodziców oraz 56 000 zł rocznie dla osób niepozostających w związku małżeńskim), ulgi na Internet (do 760 zł rocznie)³.
- Zniesienie w rozliczeniu podatkowym za 2023 r. kryterium dochodowego do ulgi podatkowej dla rodzin z jednym dzieckiem, jeśli jest niepełnosprawne (wprowadzone w 07.2023 r.).
- Zwiększenie progu podatkowego z 85 528 zł do 120 000 zł rocznie od 01.2022 r.
- Zwiększenie kwoty wolnej od podatku do 30 000 zł rocznie od 01.2022 r. (poprzednio wysokość kwoty wolnej od podatku zależała od wysokości dochodu, przy czym maksymalna kwota wolna wynosiła 8 000 zł rocznie).
- Wprowadzenie od 01.2022 r. ulgi podatkowej dla dochodów do wysokości 85 528 zł rocznie dla rodzin z czwórką lub więcej dzieci.
- Wprowadzenie od 01.2022 r. ulgi podatkowej dla dochodów do wysokości 85 528 zł rocznie dla osób, które nabyły uprawnienia, ale nie pobierają świadczeń emerytalno-rentowych.⁴
- Zmniejszenie stawki podatkowej w pierwszym progu podatkowym przy opodatkowaniu dochodów według skali z 17% do 12% od 01.2022 r.
- Brak możliwości obniżenia PIT częścią opłaconej składki NFZ przy rozliczeniu skalą podatkową od 01.2022 r.
- Ustalenie maksymalnego rocznego obniżenia dochodu do opodatkowania opłaconymi składkami zdrowotnymi w przypadku podatku liniowego na poziomie do 8700 zł rocznie w 2022 r. i 10 200 zł rocznie w 2023 r.
- Wprowadzenie od 01.2022 r. składki NFZ dla przedsiębiorców rozliczających się w skali podatkowej na poziomie 9% dochodów.
- Wprowadzenie od 01.2022 r. składki NFZ dla przedsiębiorców w podatku liniowym na poziomie 4,9% dochodów.

III. Reformy w systemie podatków i ubezpieczeń rolniczych

- Zamrożenie wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne na poziomie 1 zł / ha przeliczeniowy użytków rolnych.
- Zwiększenie kwartalnej wysokości składki ubezpieczenia emerytalno-rentowego z 282 zł do 291 zł od II kwartału 2020 r., do 303 zł od II kwartału 2021 r., do 324 zł od II kwartału 2022 r. oraz do 429 zł od II kwartału 2023 r. w przypadku gospodarstw rolnych o powierzchni do 50 ha przeliczeniowych.
- Zwiększenie kwartalnej wysokości składki ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego z 126 zł do 180 zł od I kwartału 2022 r.

IV. Reformy w systemie pomocy społecznej

- Zwiększenie kryterium dochodowego do zasiłków z pomocy społecznej z 701 zł do 776 zł dla osoby samotnie gospodarującej i z 528 zł do 600 zł dla osoby w rodzinie od 01.2022 r.
- Zwiększenie maksymalnej kwoty zasiłku okresowego do 600 zł od 01.2022 r.
- Zwiększenie maksymalnej kwoty zasiłku stałego z 645 zł do 719 zł od 01.2022 r.
- Zwiększenie wartości dochodu z ha przeliczeniowego do ustalania dochodu rolników z 308 zł do 345 zł od 01.2022 r.

V. Reformy w systemie świadczeń rodzinnych

- Zamrożenie kwot kryterium dochodowego do zasiłku rodzinnego (674 zł lub 764 zł, gdy w rodzinie jest dziecko niepełnosprawne)⁵, wysokości zasiłku rodzinnego (na dziecko 0-4 lata 95 zł, 5-17 lat 124 zł, 18-23 lata 135 zł) i dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu:
  - urodzenia dziecka (1000 zł),
  - opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego (400 zł),
  - samotnego wychowywania dziecka 193 zł (273 zł, jeśli dziecko niepełnosprawne); maksymalnie 386 zł na wszystkie dzieci (546 zł, jeśli dziecko niepełnosprawne),
  - wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej (95 zł),
  - kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (90 zł na dziecko w wieku 0-4 i 110 zł – w wieku 5-23 lata),
  - podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania (113 zł w związku z zamieszkiwaniem i 69 zł w związku z dojazdem do miejscowości gdzie jest szkoła),
  - rozpoczęcia roku szkolnego (100 zł jednorazowo).
- Zamrożenie kryterium dochodowego (1922 zł) i kwoty jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe - 1000 zł).
- Zamrożenie kwoty świadczenia rodzicielskiego (1000 zł).
- Zwiększenie kwoty zasiłku pielęgnacyjnego z 184,42 zł do 215,84 zł od 11.2019 r.
- Zwiększanie kwoty świadczenia pielęgnacyjnego z 1583 zł do 1830 zł od 01.2020 r., do 1971 zł od 01.2021 r., do 2119 zł od 01.2022 r. oraz do 2458 zł od 01.2023 r.
- Zamrożenie kryterium dochodowego (764 zł) i kwoty specjalnego zasiłku opiekuńczego (620 zł);
- Zamrożenie kwoty zasiłku dla opiekuna osoby niepełnosprawnej (620 zł).⁴
- Zamrożenie kwoty jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia się dziecka z niepełnosprawnością (4 000 zł – w ramach programu „Za życiem”).⁴
- Zamrożenie kwoty świadczenia wychowawczego w wysokości 500 zł na każde niepełnoletnie dziecko (tzw. program „500+”).
- Zamrożenie wysokości jednorazowego świadczenia w wysokości 300 zł na rok na wyprawkę dla ucznia (tzw. program „Dobry Start”).
- Wprowadzenie od 01.2022 świadczenia Rodzinny Kapitał Opiekuńczy na drugie i kolejne dziecko w rodzinie w wieku od 12. do 35. miesiąca (łącznie 12 000 zł, wypłacane jako 500 zł miesięcznie przez 2 lata lub 1000 zł miesięcznie przez rok).
- Zamrożenie kwoty świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji „500+ dla niepełnosprawnych”.⁴

VI. Reformy dotyczące emerytur i rent

- Podniesienie kwoty najniższej emerytury z 1100 zł do 1200 zł od 03.2020 r, do 1250,88 zł od 03.2021 r., do 1338,44 zł od 03.2022 r. oraz do 1588,44 zł od 03.2023 r.
- Podniesienie kwoty najniższej renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy z 825 zł do 900 zł od 03.2020 r., do 938,16 zł od 03.2021 r., do 1003,83 zł od 03.2022 r. oraz do 1191,33 zł od 03.2023 r.
- Wprowadzenie dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów w wysokości najniższej emerytury (tzw. trzynasta emerytura lub trzynastka) jako coroczne, stałe świadczenie od 2020 roku.

- Wprowadzanie kolejnego dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów (tzw. czternasta emerytura lub czternastka) jako świadczenie jednorazowe w 2021 i 2022 roku i w 2023 roku jako coroczne, stałe świadczenie o maksymalnej wartości równej wysokości najniższej emerytury, dla osób otrzymujących świadczenia poniżej progu 2900 zł.

VII. Reformy stawek VAT

- Tymczasowe obniżenie stawki VAT gazu ziemnego z 23% do 8% od 01.2022 r. i do 0% od 02.2022 r. do 12.2022 r., energii cieplnej z 23% do 8% od 01.2022 r. do 12.2022 r., energii elektrycznej z 23% do 5% od 01.2022 r. do 12.2022 r., paliw z 23% do 8% od 01.2022 r. do 12.2022 r., żywności z 5% do 0% od 02.2022 r. do 12.2023 r., nawozów i środków wspomagających produkcję rolniczą z 8% na 0% od 02.2022 r. do 12.2022 r.⁴

VIII. Pozostałe

- Rozwiązania tymczasowe w ramach Rządowej Tarczy Energetycznej: zwrot zapłaconego VAT za gaz, ograniczenie wzrostu cen ciepła, zamrożenie cen gazu, dodatek osłonowy, dodatek na inne źródła ciepła, dodatek węglowy, dodatek energetyczny.⁴
- Zwiększenie opłat abonamentowych RTV od 2021 roku i od 2023 roku.

Uwagi:

¹ W analizach nie są modelowane reformy w zakresie rozliczenia przedsiębiorców ryczałtem.

² W modelu SIMPL analizowana jest wyłącznie podstawowa kwota kosztów uzyskania przychodu przysługująca pracownikom niedojeżdżającym i zatrudnionym w jednym miejscu pracy.

³ Ze względu na istotnie ograniczoną grupę osób uprawnionych do ulgi na Internet, w analizach przyjęto założenie o jej nieobowiązywaniu.

⁴ Reformy nieuwzględnione w analizach.

⁵ W przypadku zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku po przekroczeniu kryterium dochodowego obowiązuje zasada „złotówka za złotówkę” – świadczenia są pomniejszane o 1 zł za każdy 1 zł dochodu ponad kryterium dochodowe.

Tabela 1 Wartości wybranych parametrów symulowanych systemów podatkowo-świadczeniowych (w złotych)

	2019	2019 indeksowany na 2023	07.2023
Limit podstawy składek emerytalno-rentowych (rocznie)	156 810	208 050	208 050
Próg podatkowy (rocznie)	85 528	113 476	120 000
Stopa procentowa PIT poniżej progu	17%	17%	12%
Stopa procentowa PIT powyżej progu	32%	32%	32%
Kwota wolna od podatku (rocznie)			
- podstawowa	3 091	4 101	30 000
- maksymalna	8 000	10 614	-
Progi dochodowe dla wys. kwoty wolnej od podatku ⁸ (rocznie):			
- degresywnie od 8000 zł do 3091 zł	13 000	17 248	-
- 3091 zł	85 528	113 476	-
- degresywnie od 3091 zł do 0 zł	127 000	168 499	-
Koszty uzyskania przychodu (rocznie) ¹	3 000	3 980	3 000
Stopa procentowa NFZ	9%	9%	9%
Stopa procentowa NFZ do odliczenia od PIT	7,75%	7,75%	-
Składka NFZ przedsiębiorców w skali podatk. (mies.) ²	362	470	9% ²
Składka NFZ przedsiębiorców do odliczenia od PIT (mies.)	312	405	-
Stopa procentowa podatku liniowego	19%	19%	19%
Nowa stopa procentowa NFZ przedsiębiorców w podatku liniowym	-	-	4,9%
Maksymalna roczna wysokość odliczenia od PIT z tytułu składki na NFZ w podatku liniowym przedsiębiorców	-	-	1 938
Max. ulga podatkowa na dziecko (rocznie):			
- pierwsze i drugie	1 112	1 475	1 112
- trzecie	2 000	2 654	2 000
- czwarte i kolejne	2 700	3 582	2 700
Ograniczenie doch. do ulgi na 1 dziecko (rocznie)	112 000	148 598	112 000
Ograniczenie doch. do ulgi na 1 dziecko niepełnosprawne (rocznie)	112 000	148 598	-
Ulga podat. dla młodych (rocznie)	85 528	113 476	85 528
Ulga podat. dla rodzin 4+ (rocznie)	-	-	85 528
Wspólne opodatkowanie małżonków	Tak	Tak	Tak
Wspólne opodatkowanie samodzielnego rodzica z dzieckiem	Tak	Tak	Tak
Minimalne wynagrodzenie (mies.)	2 600	3 600	3 600
Najniższa emerytura (mies.)	1 100	1 588	1 588
Świadczenie wychowawcze 500+	500	678	500
Kwota zasiłku rodzinnego na dziecko w wieku (mies.):			
- 0-4 lat	95	129	95
- 5-17 lat	124	168	124
- 18-23 lat	135	183	135
Dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu (mies.):			
- urodzenia dziecka	1000	1356	1000
- opieki nad dzieckiem podczas urlopu wychowawczego	400	542	400
- samotnego wychowywania dziecka ³	193	262	193
- samotnego wychowywania dziecka niepełnosprawnego ³	273	370	273
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	95	129	95
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego w wieku:			
- 0-4 lata	90	122	90
- 5-23 lata	110	149	110
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, gdzie jest szkoła	113	153	113
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania w związku z dojazdem do miejscowości gdzie jest szkoła	69	94	69
- rozpoczęcia roku szkolnego ⁴	100	136	100
Kryterium dochod. do zasiłku rodz. (mies.) ⁵	674	914	674
Kryterium dochod. do zasiłku rodz. w rodz. z dzieckiem niepełnosprawnym (mies.) ⁵	764	1036	764

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	1000	1356	1000
Kryterium dochod. do zap. z tyt. urodz. dziecka	1922	2606	1922
Świadczenie rodzicielskie (mies.)	1000	1356	1000
Rodzinny kapitał opiekuńczy (mies.) ⁶	-	-	500
Program Dobry Start 300+ (rocznie) ⁴	300	407	300
Zasiłek pielęgnacyjny (mies.)	216	293	216
Świadczenie pielęgnacyjne (mies.)	1830	2482	2458
Specjalny zasiłek opiekuńczy (mies.)	620	841	620
Kryterium dochodowe do specjalnego zasiłku opiekuńczego (mies.)	764	1036	764
Dodatek pielęgnacyjny (mies.)	222	301	294
Minimalny dodatek mieszkaniowy (mies.)	22	32	32
Minimalny zasiłek stały z pomocy społecznej (mies.)	30	41	30
Minimalny zasiłek okresowy z pomocy społecznej (mies.)	20	27	20
Maksymalny zasiłek stały z pomocy społecznej (mies.) ⁷	645	875	719
Maksymalny zasiłek okresowy z pomocy społecznej (mies.)	418	567	600
Kryterium dochodowe do pomocy społecznej (mies.) ⁷	701	951	776

Źródło: CenEA – opracowanie własne na podstawie odpowiednich aktów prawnych.

Uwagi: Parametry w systemie 2019 podane w wartościach obowiązujących na 01.2020 r. (system rozpoczynający kadencję Parlamentu). Szerszy opis zmian wprowadzonych w systemie podatkowo-świadczeniowym oraz funkcjonowania poszczególnych parametrów systemu można znaleźć w Myck i in. (2015a, 2019a).

¹ Wysokość kosztów uzyskania przychodu przysługujących pracownikom zależy od miejscowości zatrudnienia oraz liczby umów o pracę; w modelu SIMPL analizowana jest wyłącznie podstawowa kwota dla pracowników niedojeżdżających i zatrudnionych w jednym miejscu pracy.

² 9% dochodu, nie mniej niż 314,10 zł.

³ Maksymalna kwota dodatku na wszystkie dzieci 386 zł miesięcznie (546 zł, jeśli dzieci niepełnosprawne).

⁴ Wypłacane jednorazowo w roku szkolnym.

⁵ Po przekroczeniu kryterium dochodowego obowiązuje zasada „złotówka za złotówkę” – świadczenia są pomniejszane o 1 zł za każdy 1 zł dochodu ponad kryterium dochodowe.

⁶ Na drugie i kolejne dziecko w wieku 12-35 miesięcy, w wysokości 500 zł miesięcznie przez 24 miesiące lub 1000 zł przez 12 miesięcy (w modelu przyjęto w założeniach pierwszą opcję).

⁷ Dla osoby samotnie gospodarującej.

⁸ W systemie indeksowanym te wartości kwot wolnych od podatku to: degresywnie 10614,12 zł - 4101,03 zł, 4101,03 zł oraz degresywnie 4101,03 zł - 0 zł

Tabela 2 Efekt modelowanych rozwiązań w systemie podatkowo-świadczeniowym przypadających na kadencję Parlamentu 2019-2023: zmiana dochodów do dyspozycji, zmiana w podatku dochodowym, zmiana w otrzymywanych świadczeniach rodzinnych oraz nominalna wartość otrzymywanych świadczeń w lipcu 2023 r. (wszystkie wartości w zł/miesiąc)

Dochód brutto 1 rodzica		1800	3600	7000	20000	1800	3600	7000	7000	10000	20000
Dochód brutto 2 rodzica		0	0	0	0	3600	3600	3600	7000	7000	7000
Samodzielny rodzic z 1 dzieckiem (4 lata)	Zmiana dochodu do dyspozycji	-625	-110	83	-203	-	-	-	-	-	-
	Różnica w płaconym podatku dochod.	30	-68	-261	25	-	-	-	-	-	-
	Różnica otrzymywanych świadczeń rodzinnych	-569	-178	-178	-178	-	-	-	-	-	-
	Wartość świadczeń 07.2023	500	500	500	500	-	-	-	-	-	-
	Dochodowa grupa decylowa	2	3	7	10	-	-	-	-	-	-
Małżeństwo z 1 dzieckiem (4 lata)	Zmiana dochodu do dyspozycji	-242	-110	83	-203	134	52	-29	-202	-150	-361
	Różnica w płaconym podatku dochod.	30	-68	-261	25	-312	-230	-149	24	-28	183
	Różnica otrzymywanych świadczeń rodzinnych	-212	-178	-178	-178	-178	-178	-178	-178	-178	-178
	Wartość świadczeń 07.2023	595	500	500	500	500	500	500	500	500	500
	Dochodowa grupa decylowa	1	2	5	10	3	5	7	9	9	10
Małżeństwo z 2 dziećmi (4 i 8 lat)	Zmiana dochodu do dyspozycji	-506	-662	-134	-451	-84	-165	-246	-327	-398	-609
	Różnica w płaconym podatku dochod.	61	-38	-231	86	-281	-200	-119	-38	33	244
	Różnica otrzymywanych świadczeń rodzinnych	-446	-673	-365	-365	-365	-365	-365	-365	-365	-365
	Wartość świadczeń 07.2023	1252	1025	1025	1025	1025	1025	1025	1025	1025	1025
	Dochodowa grupa decylowa	1	2	4	10	3	4	7	8	9	10
Małżeństwo z 3 dziećmi (1, 4 i 8 lat)	Zmiana dochodu do dyspozycji	-192	-209	133	-183	-408	102	21	-59	-130	-341
	Różnica w płaconym podatku dochod.	0	17	-176	140	-227	-145	-64	16	87	298
	Różnica otrzymywanych świadczeń rodzinnych	-192	-192	-43	-43	-609	-43	-43	-43	-43	-43
	Wartość świadczeń 07.2023	2442	2442	2025	2025	2025	2025	2025	2025	2025	2025
	Dochodowa grupa decylowa	2	3	4	9	3	5	7	8	9	10
Małżeństwo z 4 dziećmi (1, 4, 8 i 10 lat)	Zmiana dochodu do dyspozycji	-459	-550	-514	1033	-977	-357	199	470	709	1109
	Różnica w płaconym podatku dochod.	0	90	-198	-1263	-153	-157	-429	-700	-939	-1339
	Różnica otrzymywanych świadczeń rodzinnych	-459	-459	-712	-230	-1104	-515	-230	-230	-230	-230
	Wartość świadczeń 07.2023	3195	3195	2550	2550	2550	2550	2550	2550	2550	2550
	Dochodowa grupa decylowa	2	3	4	9	3	4	7	8	9	10

Źródło: CenEA – obliczenia własne z wykorzystaniem modelu SIMPL.

Uwagi: Tabela przedstawia przeciętne miesięczne zmiany dochodu do dyspozycji, zmiany w wartości płaconego podatku dochodowego i zmiany w wartości otrzymywanych świadczeń rodzinnych w wyniku pełnego pakietu rozwiązań przyjętych podczas kończącej się kadencji Parlamentu oraz nominalną kwotę świadczeń rodzinnych otrzymywanych w lipcu 2023 r. wśród przykładowych gospodarstw domowych w zależności od miesięcznej wysokości dochodu brutto i struktury gospodarstwa. Wszystkie wartości podane są w złotych miesięcznie. W ostatnim rzędzie dla każdego typu rodziny podano dochodowe grupy decylowe, w których znajdują się poszczególne rodziny w zależności od posiadanego dochodu do dyspozycji w systemie 2019. Wyliczenia nie uwzględniają dodatku mieszkaniowego i świadczeń z pomocy społecznej.

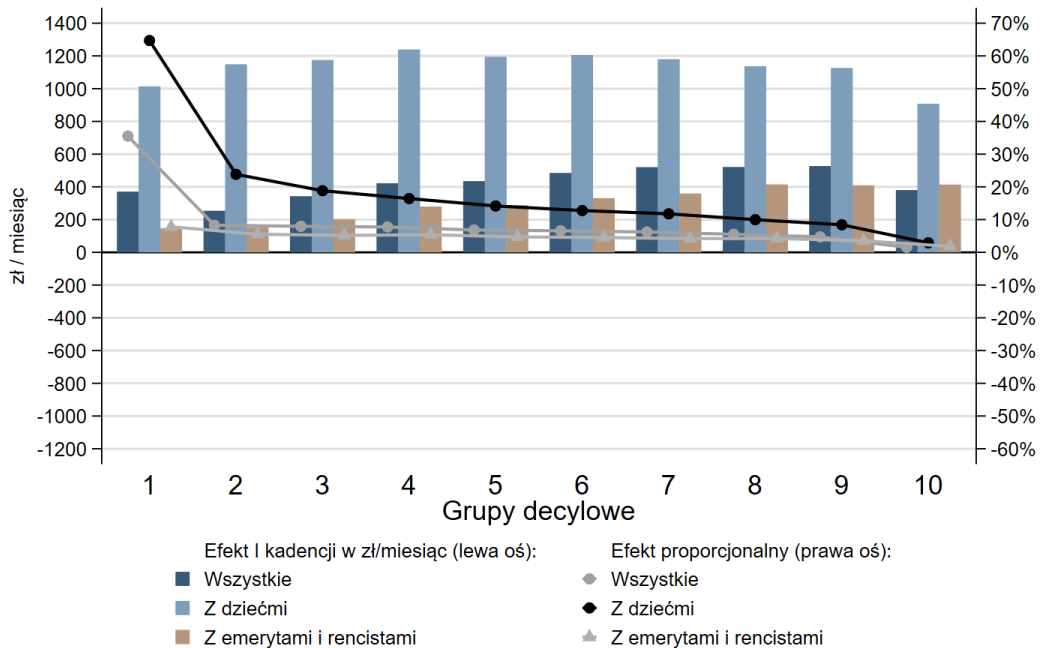
Tabela 3 Efekt modelowanych rozwiązań w systemie podatkowo-świadczeniowym przypadających na kadencję Parlamentu 2019-2023 uwzględniając podniesienie kwoty świadczenia wychowawczego (w realnej wartości z lipca 2023 r.): zmiana dochodów do dyspozycji, zmiana w podatku dochodowym, zmiana w otrzymywanych świadczeniach rodzinnych oraz wartość otrzymywanych świadczeń w lipcu 2023 r. (wszystkie wartości w zł/miesiąc)

Dochód brutto 1 rodzica		1800	3600	7000	20000	1800	3600	7000	7000	10000	20000
Dochód brutto 2 rodzica		0	0	0	0	3600	3600	3600	7000	7000	7000
Samodzielný rodzic z 1 dzieckiem (4 lata)	Zmiana dochodu do dyspozycji	-350	165	358	72	-	-	-	-	-	-
	Różnica w płaconym podatku dochod.	30	-68	-261	25	-	-	-	-	-	-
	Różnica otrzymywanych świadczeń rodzinnych	-293	97	97	97	-	-	-	-	-	-
	Wartość świadczeń 07.2023	775	775	775	775	-	-	-	-	-	-
	Dochodowa grupa decylowa	2	3	7	10	-	-	-	-	-	-
Małżeństwo z 1 dzieckiem (4 lata)	Zmiana dochodu do dyspozycji	33	165	358	72	409	327	246	73	125	-86
	Różnica w płaconym podatku dochod.	30	-68	-261	25	-312	-230	-149	24	-28	183
	Różnica otrzymywanych świadczeń rodzinnych	63	97	97	97	97	97	97	97	97	97
	Wartość świadczeń 07.2023	870	775	775	775	775	775	775	775	775	775
	Dochodowa grupa decylowa	1	2	5	10	3	5	7	9	10	10
Małżeństwo z 2 dziećmi (4 i 8 lat)	Zmiana dochodu do dyspozycji	44	-111	416	100	467	385	305	224	153	-58
	Różnica w płaconym podatku dochod.	61	-38	-231	86	-281	-200	-119	-38	33	244
	Różnica otrzymywanych świadczeń rodzinnych	105	-123	186	186	186	186	186	186	186	186
	Wartość świadczeń 07.2023	1803	1576	1576	1576	1576	1576	1576	1576	1576	1576
	Dochodowa grupa decylowa	2	2	4	10	3	5	7	9	9	10
Małżeństwo z 3 dziećmi (1, 4 i 8 lat)	Zmiana dochodu do dyspozycji	634	617	959	642	418	928	847	767	695	485
	Różnica w płaconym podatku dochod.	0	17	-176	140	-227	-145	-64	16	87	298
	Różnica otrzymywanych świadczeń rodzinnych	634	634	783	783	217	783	783	783	783	783
	Wartość świadczeń 07.2023	3268	3268	2851	2851	2851	2851	2851	2851	2851	2851
	Dochodowa grupa decylowa	2	3	5	10	4	5	7	8	9	10
Małżeństwo z 4 dziećmi (1, 4, 8 i 10 lat)	Zmiana dochodu do dyspozycji	642	551	587	2134	124	744	1300	1571	1811	2210
	Różnica w płaconym podatku dochod.	0	90	-198	-1263	-153	-157	-429	-700	-939	-1339
	Różnica otrzymywanych świadczeń rodzinnych	642	642	389	871	-3	587	871	871	871	871
	Wartość świadczeń 07.2023	4296	4296	3651	3651	3651	3651	3651	3651	3651	3651
	Dochodowa grupa decylowa	2	3	5	10	4	5	7	9	9	10

Źródło: CenEA – obliczenia własne z wykorzystaniem modelu SIMPL.

Uwagi: Tabela przedstawia przeciętne miesięczne zmiany dochodu do dyspozycji, zmiany w wartości płaconego podatku dochodowego i zmiany w wartości otrzymywanych świadczeń rodzinnych w wyniku pełnego pakietu rozwiązań przyjętych podczas kończącej się kadencji Parlamentu oraz nominalną kwotę świadczeń rodzinnych otrzymywanych w lipcu 2023 r. (zakładając podniesioną kwotę świadczenia wychowawczego) wśród przykładowych gospodarstw domowych w zależności od miesięcznej wysokości dochodu brutto i struktury gospodarstwa. Wszystkie wartości podane są w złotych miesięcznie. W ostatnim rządzie dla każdego typu rodziny podano dochodowe grupy decylowe, w których znajdują się poszczególne rodziny w zależności od posiadanego dochodu do dyspozycji w systemie 2019. Wyliczenia nie uwzględniają dodatku mieszkaniowego i świadczeń z pomocy społecznej.

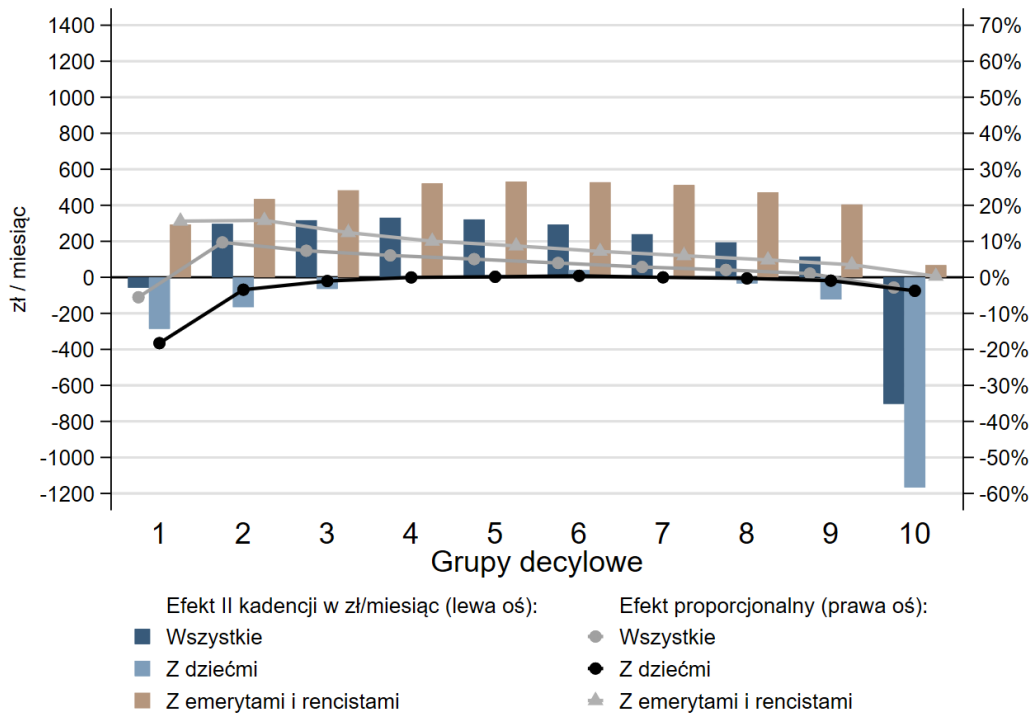
Wykres M2 Efekt modelowanych rozwiązań podatkowo-świadczeniowych wprowadzonych podczas pierwszej kadencji rządów Zjednoczonej Prawicy (2015-2019) w podziale na dochodowe grupy decylowe dla wszystkich gospodarstw domowych, dla gospodarstw z dziećmi oraz dla gospodarstw z osobami w wieku 60/65+

Źródło: CenEA – obliczenia własne z wykorzystaniem modelu SIMPL na podstawie danych BBGD-2021 (przeważonych dla celów symulacyjnych i zindeksowanych do 2023 r.).

Uwagi: Przeciętna bezwzględna i proporcjonalna zmiana miesięcznego dochodu do dyspozycji gospodarstw domowych względem systemu z roku 2019 zindeksowanego do 2023 r.

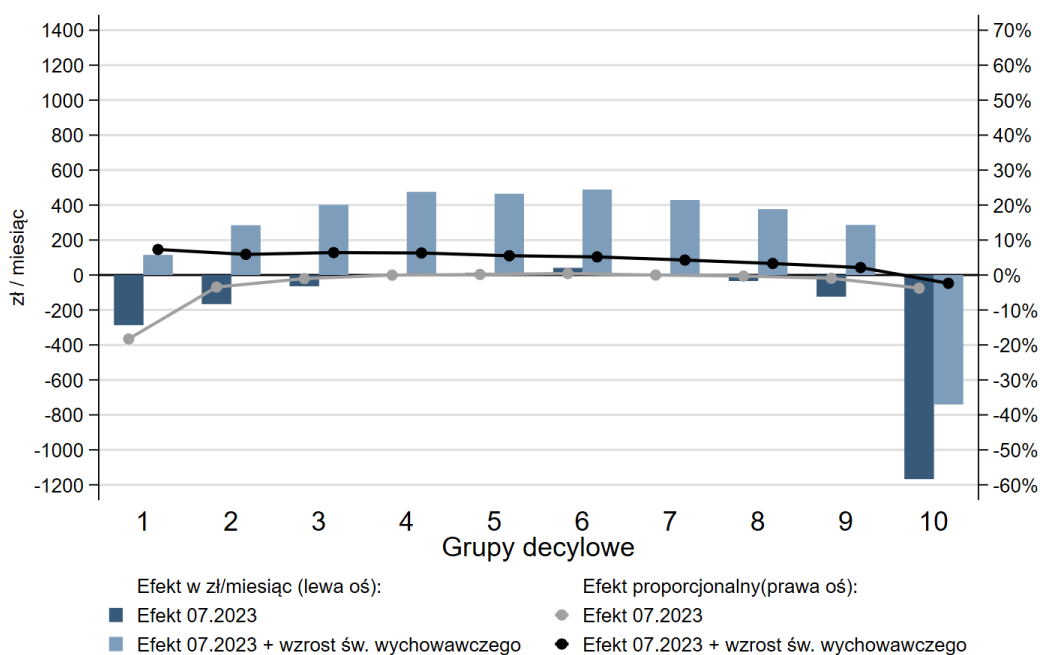
Wykres M3 Efekt modelowanych rozwiązań podatkowo-świadczeniowych wprowadzonych podczas drugiej kadencji rządów Zjednoczonej Prawicy (2019-2023) w podziale na dochodowe grupy decylowe dla wszystkich gospodarstw domowych, dla gospodarstw z dziećmi oraz dla gospodarstw z osobami w wieku 60/65+

Źródło: CenEA – obliczenia własne z wykorzystaniem modelu SIMPL na podstawie danych BBGD-2021 (przeważonych dla celów symulacyjnych i zindeksowanych do 2023 r.).

Uwagi: Przeciętna bezwzględna i proporcjonalna zmiana miesięcznego dochodu do dyspozycji gospodarstw domowych względem systemu z roku 2019 zindeksowanego do 2023 r.

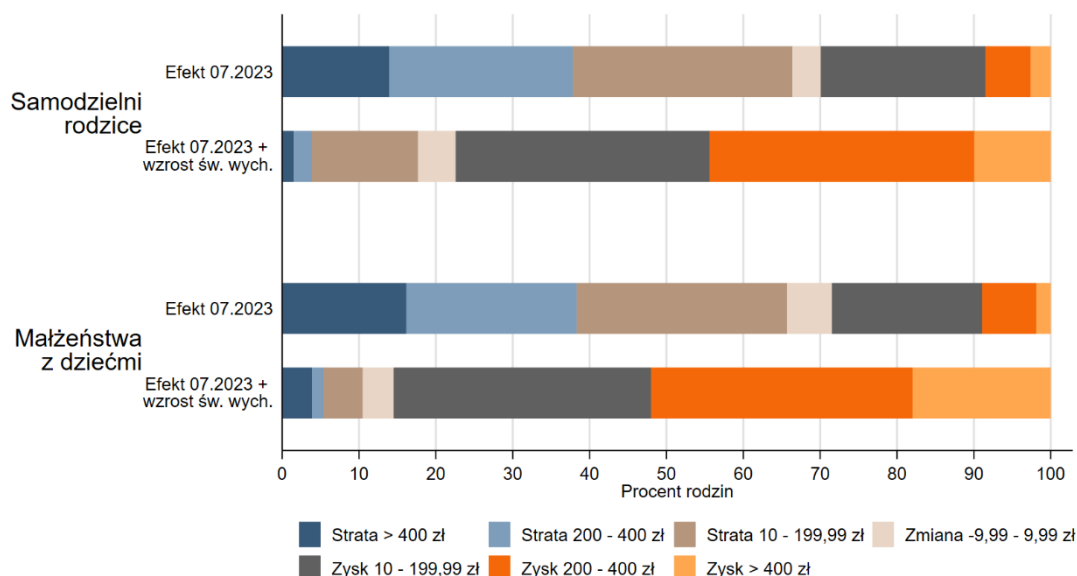
Wykres M4 Efekt modelowanych rozwiązań podatkowo-świadczeniowych wprowadzonych podczas drugiej kadencji rządów Zjednoczonej Prawicy (2019-2023) uwzględniając podniesienie kwoty świadczenia wychowawczego (w realnej wartości z lipca 2023 r.) w podziale na dochodowe grupy decylowe dla gospodarstw domowych z dziećmi

Źródło: CenEA – obliczenia własne z wykorzystaniem modelu SIMPL na podstawie danych BBGD-2021 (przeważonych dla celów symulacyjnych i zindeksowanych do 2023 r.).

Uwagi: Przeciętna bezwzględna i proporcjonalna zmiana miesięcznego dochodu do dyspozycji gospodarstw domowych względem systemu z roku 2019 zindeksowanego do 2023 r. „Efekt 07.2023” – efekt rozwiązań drugiej kadencji rządów Zjednoczonej Prawicy 2019-2023. „Efekt 07.2023 + wzrost św. wych.” – założono wzrost świadczenia wychowawczego o realną wartość z lipca 2023 r. wynoszącą 775,29 zł.

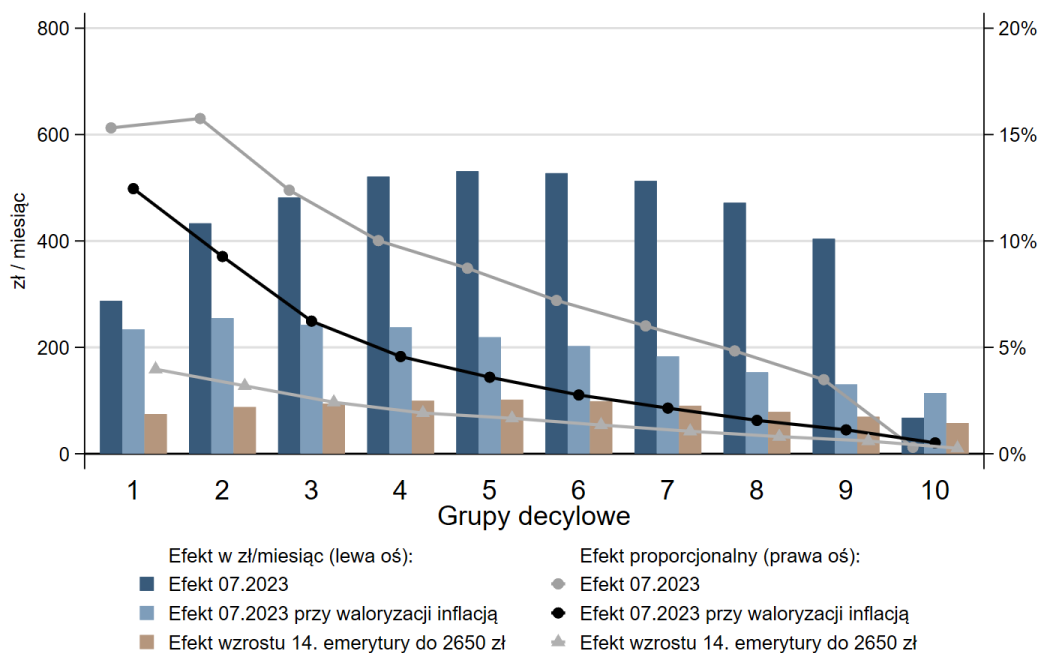
Wykres M5 Przedziały miesięcznych korzyści i strat wynikających z modelowanych rozwiązań wprowadzonych w drugiej kadencji rządów Zjednoczonej Prawicy w latach 2019-2023 dla rodzin z dziećmi uwzględniając podniesienie kwoty świadczenia wychowawczego (w realnej wartości z lipca 2023 r.)

Źródło: CenEA – obliczenia własne z wykorzystaniem modelu SIMPL na podstawie danych BBGD-2021 (przeważonych dla celów symulacyjnych i zindeksowanych do 2023 r.).

Uwagi: Zakresy zmian miesięcznego dochodu do dyspozycji gospodarstw domowych względem systemu z roku 2019 zindeksowanego do 2023 r. „Efekt 07.2023” – efekt rozwiązań drugiej kadencji rządów Zjednoczonej Prawicy 2019-2023. „Efekt 07.2023 + wzrost św. wych.” – założono wzrost świadczenia wychowawczego o realną wartość z lipca 2023 r. wynoszącą 775,29 zł.

Wykres M6 Efekt modelowanych rozwiązań podatkowo-świadczeniowych wprowadzonych podczas drugiej kadencji rządów Zjednoczonej Prawicy (2019-2023) w podziale na dochodowe grupy decylowe dla gospodarstw domowych z emerytami i rencistami

Źródło: CenEA – obliczenia własne z wykorzystaniem modelu SIMPL na podstawie danych BBGD-2021 (przeważonych dla celów symulacyjnych i zindeksowanych do 2023 r.).

Uwagi: Przeciętna bezwzględna i proporcjonalna zmiana miesięcznego dochodu do dyspozycji gospodarstw domowych względem systemu z roku 2019 zindeksowanego do 2023 r. „Efekt 07.2023” – efekt rozwiązań drugiej kadencji rządów Zjednoczonej Prawicy 2019-2023. „Efekt 07.2023 przy walor. emerytur inflacją” – w systemie indeksowanym założono waloryzowanie emerytur inflacją. „Efekt wzrostu 14. emerytury do 2650 zł” – efekt jenerazowego podwyższenia 14. emerytur do wartości 2650 zł brutto zgodnie z Rozporządzeniem RM z 22.08.2023.

Bibliografia

- Adam, S., Browne, J., Emmerson, C., Hood, A., Johnson, P., Joyce, R., Miller, H., Phillips, D., Pope, T., Roantree, B. 2015. *Taxes and Benefits: The Parties' Plans*. Institute for Fiscal Studies. <https://ifs.org.uk/publications/taxes-and-benefits-parties-plans-0>
- Adam, S., Browne, J., Heady, C. 2010. *Taxation in the UK*. Oxford University Press. <https://ifs.org.uk/books/taxation-uk>
- Brzezinski, M., Myck, M., Najsztub, M. 2022. Sharing the gains of transition: Evaluating changes in income inequality and redistribution in Poland using combined survey and tax return data. *European Journal of Political Economy* 73. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0176268021001038>
- Domitrz, A., Myck, M., Morawski, L., Semeniuk, A. 2013. *Dystrybucyjny wpływ reform podatkowo-świadczeniowych wprowadzonych w latach 2006-2011*. *Bank i Kredyt* 44(3). https://bankandcredit.nbp.pl/content/2013/03/bik_03_2013_02_art.pdf
- Emmerson, C., Johnson, P., Zaranko, B. (red.) 2022. IFS Green Budget October 2022. <https://ifs.org.uk/sites/default/files/2022-11/IFS%20Green%20Budget%202022-final.pdf>
- Hernández, A., Picos, F., Riscado, S. 2022. *Moving towards fairer regional minimum income schemes in Spain*. *Journal of European Social Policy*, 32(4), 452–466. <https://doi.org/10.1177/09589287221088174>
- Myck, M., 2016. Estimating Labour Supply Response to the Introduction of the Family 500+ Programme. CenEA Working Paper. <https://cenea.org.pl/2016/01/01/estimating-labour-supply-response-to-the-introduction-of-the-family-500-programme/>
- Myck, M., Król, A., Oczkowska, M., Trzeciński, K. 2023. *Komentarze Przedwyborcze CenEA 2023: materiały metodyczne*.
- Myck, M., Kundera, M., Najsztub, M., Oczkowska, M. 2015a. *Przedwyborcze miliardy: jak je wydać i skąd je wziąć*. II Raport Przedwyborczy CenEA. <https://cenea.org.pl/pl/2015/05/28/przedwyborcze-piec-miliardow-jak-je-wydac-i-skad-je-wziac/>
- Myck, M., Kundera, M., Najsztub, M., Oczkowska, M. 2015b. *Dwie kadencje w polityce podatkowo-świadczeniowej: programy wyborcze i ich realizacja w latach 2007-2015*. IV Raport Przedwyborczy CenEA. <https://cenea.org.pl/pl/2015/09/03/dwie-kadencje-w-polityce-podatkovoswiadczeniowej-programy-wyborcze-i-ich-realizacja-w-latach-2007-2015/>
- Myck, M., Morawski, L., Domitrz, A., Semeniuk, A. 2011. *Raport Przedwyborczy CenEA 2011. Część 1: Kto zyskał, a kto stracił*. Raport Mikrosymulacyjny CenEA 01/11. https://cenea.org.pl/wp-content/uploads/2019/02/cenea_raportprzedwyborczy_mr0211.pdf
- Myck, M., Najsztub, M. 2015. *Data and Model Cross-validation to Improve Accuracy of Microsimulation Results: Estimates for the Polish Household Budget Survey*. *International Journal of Microsimulation*, Volume 8(1) Spring 2015: 33–66. <https://microsimulation.pub/articles/00111>
- Myck, M., Najsztub, M., Oczkowska, M., Trzeciński, K. 2019a. *Pakiet podatkowo-świadczeniowych rozwiązań rządu Zjednoczonej Prawicy*. Raport Przedwyborczy CenEA 12/04/2019. <https://cenea.org.pl/wp-content/uploads/2019/05/raportcenea12042019.pdf>
- Myck, M., Oczkowska, M., Trzeciński, K. 2019b. *Polityka podatkowo-świadczeniowa rządu Zjednoczonej Prawicy: program wyborczy i jego realizacja w latach 2015-2019*. Raport

Przedwyborczy CenEA 07/10/2019. https://cenea.org.pl/wp-content/uploads/2019/10/raport_07102019-1.pdf

- Myck, M., Oczkowska, M., Trzciński, K. 2020. *Kwota wolna od podatku i świadczenie wychowawcze 500+ po pięciu latach od prezydenckich deklaracji*. Komentarz Przedwyborczy CenEA 22/06/2020. <https://cenea.org.pl/2020/06/22/kwota-wolna-od-podatku-i-swiadczenie-wychowawcze-500-po-pieciu-latach-od-prezydenckich-deklaracji/>
- Myck, M., Oczkowska, M., Trzciński, K. 2021a. *Ekspertyza dotycząca redystrybucyjnych konsekwencji zmian regulacji podatkowych w ramach pakietu „Polski Ład” przyjętych przez Sejm dnia 1 października 2021 r.* Kancelaria Senatu, Opinie i ekspertyzy OE-371. <https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatekspertyzy/6053/plik/oe-371.pdf>
- Myck, M., Oczkowska, M., Trzciński, K. 2021b. *Polski Ład: dystrybucyjne konsekwencje propozycji podatkowych Zjednoczonej Prawicy*. Komentarz CenEA 19.05.2021. <https://cenea.org.pl/2021/05/19/polski-lad-dystrybucyjne-konsekwencje-propozycji-podatkowych-zjednoczonej-prawicy/>
- Narazani, E., Riscado, S., Wemans, L. 2022. The role of family social transfers in reducing child poverty in Portugal. Banco de Portugal Economic Studies, Vol. VIII, No. 4. https://www.bportugal.pt/sites/default/files/anexos/papers/re202212_eng.pdf
- NBP, Narodowy Bank Polski. 2023. Inflacja bazowa: <https://nbp.pl/statystyka-i-sprawozdawczosc/inflacja-bazowa/>. Projekcja inflacji i PKB 10.07.2023: <https://nbp.pl/projekcja-inflacji-i-pkb-lipiec-2023/>
- Waters, T., Wernham, T. 2022. Reforms, roll-outs and freezes in the tax and benefit system. <https://ifs.org.uk/publications/reforms-roll-outs-and-freezes-tax-and-benefit-system>
- ZUS, Zakład Ubezpieczeń Społecznych. 2023. Wysokość składek na ubezpieczenia. <https://www.zus.pl/baza-wiedzy/skladki-wskazniki-odsetki/skladki/wysokosc-skladek-na-ubezpieczenia-spoleczne>

Spis aktów prawnych i pokrewnych dokumentów

- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 sierpnia 2023 r., Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, Poz. 1673.
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.
- Ustawa z dnia 9 stycznia 2020 r. o dodatkowym rocznym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów.
- Ustawa z dnia 26 maja 2023 r. o kolejnym dodatkowym rocznym świadczeniu pieniężnym dla emerytów i rencistów, Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, poz. 1407.
- Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej 09.08.2023, poz. 1565.